

Ook hier wonen mensen.... Dat is iets wat ik mezelf vaak hoor zeggen tijdens een reis of verblijf in het buitenland. Soms kom je op plekken waarvan het moeilijk is om je voor te stellen dat mensen er kunnen wonen, bijvoorbeeld omdat het zo afgelegen is of omdat de levensomstandigheden er (naar onze maatstaven) niet goed zijn. Maar toch wonen ook op die plekken mensen, daar hebben zij hun thuis en daar speelt het grootste deel van hun leven zich af.

Vorige zomer was ik op vakantie in Albanië. Tijdens lange autoritten door dit mooie, maar ook nog onderontwikkelde land, heb ik me vaak de vraag gesteld; hoe zou het zijn om hier te wonen? Bijvoorbeeld bij het zien van een huisje naast één van de vele tankstations in het land, gelegen aan een autoweg middenin een verder uitgestorven berggebied. Hoe ziet het dagelijks leven van de bewoner van zo'n huisje er nou uit? Ik kon me er nauwelijks een voorstelling bij maken, komend uit een welvarend westers land waar elk stukje land een bestemming lijkt te hebben.

Maar ook tijdens bezoeken aan buitenlandse steden heb ik me vaak afgevraagd hoe het leven er voor de inwoners van die stad er uit zou kunnen zien. Een aantal jaren terug was ik op een excursie met mijn studievereniging en bezochten wij onder andere de Estse hoofdstad Tallinn. Tallinn staat vooral bekend vanwege haar schitterende historische binnenstad, waar de tijd werkelijk stil gestaan lijkt te hebben en de invloeden uit het Sovjettijdperk maar nauwelijks zichtbaar zijn. Gelukkig kregen we ook de kans om buiten het centrum te gaan kijken. Met de bus vertrokken we richting één van de buitenwijken van de stad en daar doemden rijen van Sovjet-flats op, een vorm van hoogbouw van de meest eentonige soort. Voor onze groep waren deze flats werkelijk een bezienswaardigheid en menig foto is er die middag genomen. Als ik daar nu over terugdenk, vraag ik me wel eens af of inwoners van die flats ons gezien hebben. En als dat het geval is, wat zij dachten toen ze een groep Nederlandse studenten driftig foto's zagen maken van hun woningen. Want dat zijn het uiteindelijk: hun woningen, hun huizen, hun thuis. Voor ons waren die flats op dat moment geen plek waar mensen wonen, maar symbolen voor een tijdperk waar we veel over hadden gehoord, maar nog niet veel van gezien hadden. Een soort Sovjet-toerisme dus. En dat is een populaire vorm van toerisme zo blijkt. Een kleine online zoektocht naar Sovjet-bouwwerken in Tallinn doet mij meteen stuiten op een reisbureautje dat zich heeft gespecialiseerd in Sovjet-wandelingen in de stad. En dit soort bureaus bestaat niet alleen in Tallinn, ook in andere voormalige Oostblokstedes komen toeristen om te kijken naar sporen van het socialistische regime.

Maar waar komt die fascinatie voor dit soort steden vandaan? Komt het omdat deze steden zo veel verschillen van steden in onder andere België en Nederland, zowel qua uiterlijk als qua (recente) historische ontwikkelingen? Komt het omdat het veelal steden zijn waar op dit moment veel gebeurt, waar nog van alles lijkt te 'kunnen', zeker in vergelijking met de ingekaderde en geplande steden in eigen land? Of ligt de verklaring vooral in de goedkope vliegtickets van Wizzair en het immer populaire Interrail ticket waardoor deze Oost-Europese steden zijn uitgegroeid

tot geliefde toeristen bestemmingen? Waarschijnlijk speelt dit financiële plaatje, met daarbij opgeteld de zeer schappelijke bierprijzen, zeker voor studenten wel de belangrijkste rol. Maar als die toeristen er dan eenmaal zijn willen ze vaak toch ook iets meekrijgen van het socialistische verleden. De toekomst van deze steden is echter net zo interessant. Want wat staat de inwoners van deze post-socialistische steden nog allemaal te wachten? Willen de lokale bestuurders zich blijven spiegelen aan de kapitalistische Westerse global cities? Of bestaat de mogelijkheid dat deze steden in de 21e eeuw weer in toenemende mate onder Russische invloedssfeer komen? Want het is duidelijk dat de rol van Rusland in deze regio nog lang niet uitgespeeld is. Nog altijd beschouwt Moskou het oude Oostblok als haar achtertuin. Dit besef leeft ook bij de NAVO en de EU. Zowel Rusland als de NAVO kijken met argusogen naar de militaire bewegingen van de ander, vooral rondom Polen en de Baltische staten. Ook dit geopolitieke machtsspel en de nog altijd sluimerende strijd tussen oost en west spelen een rol in de toekomst van de steden in Oost-Europa. Kortom, het zijn steden in beweging, plekken waar de toekomst van nu gemaakt wordt. En dankzij goedkope tickets ook nog eens extra aantrekkelijk te bezoeken. Hoog tijd dus om die kant weer eens op te gaan. Ik zou zeggen: Oostwaarts!

Marianne de Beer
Hoofdredactie AGORA

OP DE COVER...

Voor Kant Flat in Belgrado- Foto: Nejcbole

Achterkant - Infographic: Koen Janssen